

Projectvoorstel pilot Team Veebescherming

Op de Veluwe is sinds augustus 2023 een omslag te zien naar een toegenomen aantal aanvallen op gehouden dieren. Dat levert begrijpelijkerwijs veel onrust en zorgen op bij dierhouders en inwoners op de Veluwe en daarbuiten. Daarnaast is het zeer ongewenst dat een roedel wolven nieuw gedrag aanleert dat schapen en andere hoefdieren een gemakkelijkere prooi zijn dan reeën, herten en zwijnen.

Normaliter vertonen wolven respect voor goede preventieve maatregelen. Het is van het grootste belang dat dit zo blijft: voor de wolf, voor gehouden vee en voor maatschappelijke acceptatie van dit grote roofdier op de Veluwe. Alleen als we de maatschappelijke onrust rond de wolf verminderen, kunnen mens en wolf respectvol samenleven. Uit ervaringen binnen en buiten Nederland blijkt er een sterke relatie te zijn tussen het aantal schadegevallen en de mate van maatschappelijke onrust, die voortkomt uit gevoelens van angst en woede. Schadepreventie is de sleutel om dit zo veel mogelijk te voorkomen.

Gelderse dierhouders hebben al voor bijna € 3 miljoen subsidie aangevraagd voor veebeschermende rasters. Sinds april 2024 kun je in heel Gelderland subsidie krijgen om kwetsbare weidedieren te beschermen tegen wolven.

Ondanks alle inspanningen van de provincie Gelderland op het gebied van financiële regelingen, communicatie en de parttime aanstelling van wolvenconsulenten is de deelname aan de regelingen - en daarmee samenhangend het treffen van preventieve maatregelen - beperkt (informatie uit Advies Wolvencommissie Gelderland okt 2023). Een in opdracht van de Wolvencommissie Gelderland uitgevoerd onderzoek naar het beschermingsniveau van landbouwhuisdieren laat zien dat de preventie zich beperkt tot 3,5% van het totaal.

Succesvol voorbeeld 'Wolf Fencing Team Belgium'

In 2018 verscheen de eerste wolf in België. Net als in Nederland, waren de Vlaamse overheden voorbereid met een Wolvenplan. Vertrekpunt van dat plan: 'De wolf hoort erbij. Hoe gaan we met hem samenleven?'. In het opgerichte Wolvenplatform namen alle direct belanghebbenden plaats: het faunabeheer, de landbouw, de natuurorganisaties en overheden. Daar werd de natuurorganisaties (WWF België, Natagora en Natuurpunt) de vraag voorgelegd welke rol hen paste. Zij kozen voor het uitwerken van preventiemaatregelen. Er werd overheidsbudget vrijgemaakt voor subsidie voor preventieve maatregelen en in eerste instantie gefocust op de regio waar de wolf rond liep. Daar bevonden zich 2.000 dierhouders, professioneel en niet-professioneel.

Al gauw werd in de praktijk duidelijk dat een subsidieregeling alleen niet volstond. Er bleek vooral ook expertise nodig: ervaren mensen die kennis hebben over deugdelijke rasters, hoe deze goed te plaatsen – ook in het geval van slootjes en oneffenheden in het terrein - die maatregelen helpen uitvoeren, tips geven over het benodigde materiaal, maar bijvoorbeeld ook ondersteunen bij het aanvragen van een subsidie. Een entiteit bovendien, die niet deelneemt aan de polemiek en het debat rond de wolf. Want of je nou voor of tegen de wolf bent, feit is dat hij er is en dat dierhouders een constructieve oplossing nodig hebben. Er werd om die reden gekozen voor het oprichten van 'Wolf Fencing Team Belgium'.

In drie jaar tijd is Wolf Fencing Team Belgium gegroeid tot een zelfstandige, gerenommeerde organisatie met vier door de Belgische overheid en partners betaalde fulltime krachten en 260 vrijwilligers (waarvan

25 de harde kern vormen). De organisatie groeit nog steeds en de bedoeling is dat elke regio waar zich wolvenroedels bevinden een eigen professionele preventieconsulent krijgt.

Ook in Duitsland werkt een vergelijkbaar model succesvol, waar natuurorganisaties boeren helpen met het plaatsen van veebeschermende rasters. Dit model heeft geleid tot een effectieve samenwerking en kan ook de polarisatie in Nederland rond het wolvenvraagstuk verminderen. Zowel in België als in Duitsland merken de teams dat veehouders zich ondersteund voelen en – tijdens het samenwerken in het veld – er een zinvolle dialoog ontstaat.

De Wolvencommissie Gelderland adviseert dit goed werkende voorbeeld navolging te geven in Gelderland. Een in te stellen Team Veebescherming kan daarbij zijn voordeel doen met de geleerde praktijklessen in België en Duitsland en daarnaast een groeimodel zijn in het opschalen naar nationaal niveau.

Structuur en coördinatie Team Veebescherming 2026 t/m 2028 Doel Team

Dierhouders (professioneel en hobbymatig) kosteloos en proactief ondersteunen – met praktische en technische hulp – bij veebeschermende maatregelen tegen wolven. Dit doet het team door betaalde coördinatie in te zetten voor de hulp van vrijwilligers bij het plaatsen van veebeschermende rasters.

Een neutrale partij

Cruciaal voor het succes van het Team is haar neutrale profilering: ‘Wij hebben geen mening over de wolf, wij komen je helpen’. Ook het menselijke aspect, het luisterende oor is belangrijk en vraagt iets van de in te zetten preventieconsulenten en vrijwilligers. Dierhouders hebben vaak al andere uitdagingen in hun beroep en daar komt de wolf nog eens bij. Een pro-wolf sentiment van consulenten moet worden vermeden.

Professionaliteit is key

Het team 100% op vrijwilligers laten rusten is onmogelijk. Er is continuïteit nodig en bovendien verwachten dierhouders – terecht - professionaliteit. De preventieconsulenten (zie functieomschrijving in de bijlage) moeten daarom betaald worden, kundig, vaardig en empathisch zijn. Liefst zijn ervaringen van dierhouders met de consulent en de maatregelen positief en gaat er op die manier goede PR rond onder dierhouders. De preventieconsulenten zijn bovendien vertrouwd met én in de regio en hebben een groot netwerk daar. Ook moeten de consulenten technisch goed onderlegd zijn. Sommige situaties zijn niet gemakkelijk om veebeschermend te maken (greppels, wildwallen, sloten), daar komt ervaring bij kijken.

In Nederland zijn er verschillende initiatieven zoals Wolf Fencing Zuid Nederland, Wolf-Fencing Team Nederland, en Werkgroep Wolf Nederland, die met vrijwilligers proberen vee te beschermen tegen de wolf. Deze organisaties hebben echter moeite gehad om subsidie van de overheid te verkrijgen. Er is dringend behoefte aan coördinatie en samenwerking om alle inspanningen te versterken. Team Veebescherming streeft naar een samenwerking met deze groepen om de bescherming van vee te verbeteren.

Maar juist ook vrijwilligers zijn cruciaal om het doel te bereiken. Zij ondersteunen bij praktische werkzaamheden en zorgen – bewust en onbewust - voor communicatie in de regio. Op verjaardagen, in de kroeg en het verenigingsleven: in sociale netwerken moet helder en eenduidig de boodschap verspreid worden dat de wolf er nu eenmaal is, niet meer zal vertrekken en dat je daarom je vee maar beter kan beschermen. De vrijwilligers worden goed getraind en met teambuilding activiteiten betrokken bij elkaar en de organisatie.

Samenvattend: om dit initiatief te doen slagen is het cruciaal dat het vanaf het allereerste moment staat als een huis: betrouwbaar, professioneel en technisch zeer sterk.

Een aantal taken die het Belgische voorbeeld Wolf Fencing Team Belgium uitvoert, worden nu al op adequate wijze door de provincie, in samenwerking met de wolvencommissie, uitgevoerd (zoals het leveren van noodsets, het aansturen van consultants en het afhandelen van adviesvragen). Daarom kiezen we voor een Team dat nauw aansluit bij de huidige werkwijze, maar deze opschaaft (meer fte voor preventieconsultanten) en uitbreidt (betrokkenheid van vrijwilligers).

Wat voegt Team Veebescherming toe aan de huidige ondersteuning van de wolvenconsultanten? Op dit moment coördineert de Wolvencommissie Gelderland aanvragen voor de uitgifte van noodsets en de inzet van minimaal 0,4 fte aan wolvenconsultanten. De vier wolvenconsultanten zijn ieder op afroep maximaal een dag per week beschikbaar, geven – op verzoek van dierhouders -advies op locatie en bieden hulp bij de aanvraag van subsidie.

Wat voegt de aanpak van Team Veebescherming toe?

1. Omslag in denken, van advies naar uitvoering en oplossing:
 - a. Van het geven van advies naar het daadwerkelijk assisteren van dierhouders bij plaatsing van een veebeschermend raster (leveren van 'handjes').
 - b. Hulp bij de subsidieaanvraag wordt verbreed naar het assisteren bij al het papierwerk (o.a. offertes) en aanvraag van materiaal.
 - c. Creatieve oplossingen creëren los van ambtelijke kaders.
2. Een tijdelijke, forse opschaling van de inzet van preventieconsultanten naar in totaal 2,2 fte; 1 fte voor de Veluwe, 0,6 voor de Achterhoek en 0,6 voor het Rivierengebied. In België verzorgt een preventieconsultant (1 fte) gemiddeld 1 plaatsing per week, is 2 dagen per week bezig met aanpassingswerken, plaatst noodsets in acute gevallen en voert adviesgesprekken.
3. Het werven, trainen en coördineren van een groep van uiteindelijk 70 vrijwilligers, die noodsets bezorgen en de preventieconsultanten in het veld helpen met plaatsing. Van enkel uitleen gaat het in de nieuwe situatie over naar hulp bij plaatsing. De inzet van vrijwilligers vergroot het aantal te ondersteunen dierhouders aanzienlijk.
4. In België blijken de vrijwilligers een belangrijke en neutrale ambassadeur voor het nemen van veebeschermende maatregelen binnen de gemeenschap in het landelijk gebied.
5. Het is een tijdelijke opschaling op Gelders niveau. In deze drie jaar moet op landelijk niveau lobby en overleg plaatsvinden door de provincie Gelderland en het Ministerie van LNVN over landelijke coördinatie en financiering van het Team.

Werkzaamheden Team

- Reactief benaderen van dierhouders over veebeschermende maatregelen door betaalde preventieconsultanten
- Adviseren op het vlak van veebeschermende maatregelen (per mail, telefoon, advies/ controlebezoek)
- Het werven en trainen van vrijwilligers en preventieconsultanten
- Ondersteuning met het kundig plaatsen van rasters door betaalde en vrijwillige krachten
- Het brengen en plaatsen van noodsets
- Rastercontroles als een dierhouder zelf rasters geplaatst heeft
- Advies bij de inzet van kuddebeschermingshonden
- Informatie op het vlak van subsidieverlening (wat zijn mogelijkheden, hoe vraag je aan)
- Tips op het vlak van materiaalkeuze en offertes-aanvragen
- Voorlichting geven over veebeschermende maatregelen, o.a.:

- Website
- Bijeenkomsten
- Drukwerk
- Social media
- Doe-het-zelf video's
- Woordvoering over veebeschermende maatregelen in de media
- Communicatie over bescherming van vee via een website, instructiefilmpjes en media
- Teambuilding activiteiten, educatie m.b.t. maatregelen
- Adviesverlening naar beleidsmakers voor verbeteringen van normen en subsidies
- Oplossingen creëren voor technische uitdagingen van veebeschermende maatregelen

Organisatie, taken en rollen Team

De coördinatie van het Team is primair in handen van twee personen:

- Coördinator Team Veebescherming
- Coördinator vrijwilligers

De opstartfase (van ongeveer 6 maanden) vraagt intensievere ondersteuning vanuit de provincie en de wolvencommissie.



foto: 5.1.2e

Verwacht aantal te ondersteunen dierhouders (2026 t/m 2028)

	Fte consulenten	Aantal vrijwilligers	Verwacht aantal plaatsingen rasters	Verwacht aantal adviesgesprekken/ checks plaatsing
2026	2,2	30	138	250
2027	2,2	50	184	275
2028	2,0	40	138	225
totaal			460	750

De verwachtingen hierboven zijn gebaseerd op de ervaringen van Wolf Fencing Team Belgium en het aantal dierhouders dat zij in de afgelopen jaren hebben kunnen helpen. Natuurlijk zijn deze cijfers slechts een indicatie en bieden ze geen garanties. Voor de Gelderse situatie geldt dat de huidige wolvenconsulenten al vertrouwd zijn met het werk (snelle opstart), maar nog niet met het samenwerken

met vrijwilligers. Daarnaast gaat het in België om veel plaatsen waar slechts een paar schapen staan. Over de Gelderse situatie weten we wat dat betreft niet genoeg. Als het Team een jaar op de rit is, kunnen we een beter onderbouwde prognose maken.

In de eerste drie jaar kan het overgrote deel van de schapen- en geitenhouders op de Veluwe ontzorgd worden door het Team. Echter, om op Gelderse schaal goede ondersteuning te bieden, is een grotere inspanning nodig. Voor de schapenhouderij in heel Gelderland zijn 385 schapenhouderijen (hoofdtak) bekend en 958 agrarische bedrijven met schapen (zijtak). Van de ruim 18.000 bedrijfsmatig gehouden en geregistreerde paarden en pony's in Gelderland (CBS, cijfers over 2021), gaat het over ruim 5.800 pony's en 3.800 paarden jonger dan drie jaar. Wanneer meer paarden- en runddierhouders het Team willen inschakelen om hun omheiningen veebeschermend te maken, betekent dit meer werk. De weides van paarden en runderen zijn substantieel groter.

Deze driejarige regeling moet dan ook gezien worden als een pilot waarin we leren welke werkwijze het meest efficiënt en effectief is. Provincie Gelderland pakt daartoe de handschoen op en gebruikt die drie jaar om dergelijke ondersteuning naar landelijk niveau op te schalen.

Communicatie en media

Een website naar voorbeeld van www.wolffencing.be speelt een centrale rol in de communicatie over preventieve maatregelen en de coördinatie van advies en terreinwerk.

Alle communicatie-uitingen worden door de provincie Gelderland gefiatteerd. De toon van communicatie komt hierbij heel nauw: het Team Veebescherming is niet anti-wolf en niet pro-wolf, het dier is een gegeven en het nemen van beschermende maatregelen een noodzakelijk feit.

Bijlage: Functieprofiel preventie adviseur Wolf Fencing Team België

Taken preventie adviseur

Overleg, mails en administratie

- elke woensdag overleg (digitaal)
- controleren van mails en beantwoorden
- overuren bijhouden en einde maand doorgeven
- verlof en overuren ingeven
- boekhouding en facturen bezorgen

Adviesbezoeken

- afspraken maken met veehouder
- afspraken in agenda aanvullen
- afspraken in excel opnemen
- mail sturen naar veehouder (blanco aanvraag + extra informatie)
- aankooplijst ter plaatse opmaken en hiervan foto's maken voor dossier
- de status van dossier aanpassen in excel (afgerond, wachten op dierhouder, andere)
- dossier vervolledigen en op drive plaatsen
- voorraad a4 bladen voorzien (evt bij printen)

Plaatsingen en beheer materiaal

- plaatsingen inplannen en doorgeven
- inschatten hoeveel vrijwilligers
- stock onderdelen en materialen beheren (indien nodig bij bestellen)
- benzine en olie hoeveelheid controleren en eventueel bijvullen
- controleren of de batterijen schroefmachientjes opgeladen zijn
- batterijen walkie talkie controleren en eventueel opladen
- kleding vrijwilligers beheren (voor een plaatsing kijken wie kleding nodig heeft en deze voorzien)
- vervoersonkosten voor vrijwilligers per kwartaal doorgeven
- de veehouder enkele dagen op voorhand verwittigen met hoeveel we komen plaatsen

Rescue set beheer en organisatie

- stock beheren en indien nodig aanvullen (2 volledige sets)
- uitleen documenten voorzien (ev bij printen)
- hoofdlampen controleren en indien nodig opladen of bat. vervangen.
- oproep voor rescue set beantwoorden en oproep plaatsen via whatsapp
- team samenstellen
- uitleenformulier invullen en laten tekenen door dierhouder
- gegevens overbrengen naar excel rescue set
- terug ophalen van rescue set (eventueel door vrijwilligers laten uitvoeren)
- controle op schade en eventueel laten herstellen

Bijlage: Wervingstekst vrijwilligers (voorbeeld uit België)

Vrijwilligersvacature (Limburg)

<i>Titel</i>	Enthousiaste vrijwilligers die graag de handen uit de mouwen steken.
<i>Organisatie</i>	Wolf Fencing Team Belgium
<i>Locatie</i>	Noord-Limburg (de Kempen)
<i>Beschrijving</i>	Als vrijwilliger van het 'Wolf Fencing Team Belgium' ga je met een team aan de slag om omheiningen van dierhouders (professioneel/particulier) veebeschermend te maken. Op die manier zorg je ervoor dat de wolf geen kans krijgt om schapen, geiten en ander vee aan te vallen. Zo werk je samen aan een duurzame samenleving tussen mens en wolf.
<i>Gewenst profiel</i>	Steek je graag de handen uit de mouwen? Ben je graag aan het werk in de buitenlucht en schrikt het weer je niet af? Kan je je inleven in de wereld van zowel natuurliefhebbers als dierhouders? Dan ben je bij ons aan het juiste adres! Voorkennis over het plaatsen en onderhouden van omheiningen is niet nodig.
<i>Ons aanbod</i>	Je komt terecht in een toffe groep van vrijwilligers en wordt ondersteund door professionele adviseurs bij het uitvoeren van de verschillende taken. Daarnaast worden er meerdere opleidingen en vrijwilligersactiviteiten per jaar georganiseerd.
<i>Contact</i>	Ben je geïnteresseerd of heb je bijkomende vragen? Aarzel niet om contact met ons op te nemen: https://www.wolffencing.be/voorvrijwilligers
<i>Meer informatie</i>	Neem een kijkje op onze website om meer over ons en onze werking te weten te komen: https://www.wolffencing.be/

Bijlage: Uitvoering Team Veebescherming (voorbeeld uit België)

Coördinatietaken Team

- Linking pin tussen stakeholders
- Coördineren van binnenkomst en afhandeling adviesvragen
- Aansturen en coördinatie preventieconsulenten
- Werven en trainen vrijwilligers i.s.m. preventieconsulenten, planning klussen
- Ontwikkelen en updaten communicatiematerialen voor vrijwilligers
- Initiëren media-uitingen over rol en mogelijkheden Team Veebescherming naar dierhouders
- Beschikbaar stellen van noodsets via vrijwilligers
- Coördinatie benodigde materialen (noodsets, bouwmaterialen, ...)

Routing adviesklus

- Een mogelijke adviesklus komt online – via een formulier op een webpagina - binnen en wordt door de coördinator Team Veebescherming verwerkt in het klantvolgsysteem. De preventieconsulenten verdelen zelf nieuwe aanvragen onderling, want hebben toegang tot het systeem
- De preventieconsulent gaat op locatie, soms al vergezeld door een vrijwilliger
- Advies wordt uitgebracht. De aanvrager maakt de keuze of hij zelf tot plaatsing overgaat of dat hij ondersteuning bij plaatsing vraagt van de consulent en vrijwilligers. De preventieconsulent stuurt aan op zelfwerkzaamheid door de dierhouder, zijn belang daarbij kan zijn dat het werk dan soms sneller gedaan is (mocht het Team een wachtlijst kennen).
- Als de aanvrager kiest voor plaatsing door de preventieconsulent, bestelt hij zelf materialen o.b.v. een aangeleverde lijst door het Team.
- Zodra materialen binnen zijn, komt een preventieconsulent met een aantal vrijwilligers de beschermende maatregelen plaatsen.
- Als er sprake is van zelfwerkzaamheid, volgt altijd bij plaatsing van een vast raster een controlebezoek van een preventieconsulent. In de praktijk blijkt zelfstandige plaatsing door gebrek aan ervaring niet altijd deugdelijk te gebeuren.
- Wanneer wenselijk, ondersteunt de consulent met de subsidieaanvraag.
- Klus wordt administratief afgerond binnen het klantvolgsysteem.

Overlegstructuur Team Veebescherming

Wekelijks

Overleg coördinator Team Veebescherming, preventieconsulenten en coördinator vrijwilligers.

Verantwoordelijkheid en verzekering consulenten en vrijwilligers

De preventieconsulenten gaan aan de slag voor Team Veebescherming. Een verzekering voor de vrijwilligers moet worden georganiseerd. Voor wat betreft de uit te voeren plaatsingen, is het Team niet aansprakelijk voor plaatsingen waar een wolf onverhoopt doorheen breekt.